

at ansætte Lærere til den almindelige Lærergerning, selv om de ikke have de almindelige Betingelser, og for det andet ogsaa kan kalde Lærere til at undervise i bestemte Fag, eller om Meningen er, at de Folk kun kunne ansættes som Lærere i bestemte Fag og ikke i Almindelighed kunne ansættes som Lærere ved Skolerne. Hvis det sidste var Tilfældet, burde der snarere i Stedet for „og saaledes“ staa „dog saaledes“, saa var der ingen Tvivl om, hvad Meningen er. Nu forekommer det tvivlsomt. Men jeg vilde ønske, at Meningen var den videst gaaende, den, at man ogsaa kunde ansætte Folk uden Eksamen, naar de i øvrigt vilde være en Vinding for Skolen, som almindelige Lærere.

Det er jo ogsaa et Forsøg paa at vise Lærernes Betydning for Skolevæsenet, naar man opretter Lærerraad og fælles Lærerraad og derigennem giver Lærerverdenen en Indflydelse paa Udviklingen, som den hidtil ikke har haft paa denne Maade. Og naar man endelig vil ansætte Direktionskonsulenter valgte blandt Lærerne, saa er det vel en Tanke, der gaar i samme Retning; men jeg er ikke sikker paa, at det er en rigtig Tanke at vælge netop denne Vej. Meningen maa vel være den, at disse Mennesker vedblivende skulle virke som Lærere — det er jo fast ansatte —, og at de altsaa skulle dele deres Virksomhed mellem det at være Lærer og det at være Konsulent. Jeg tror, at det vil være meget vanskeligt at foretage en saadan Deling; og navnlig antager jeg, at det vil komme til at gaa ud over Skolen, som den vedkommende Lærer har at styre. Det er jo et ikke ringe Arbejde, der kan paalægges ham som Konsulent; han skal staa til Raadighed for Skoledirektionen og for Skolekommissionerne, for den enkelte Lærer, for Afholdelse af Instruktionskursus. Naar alt det skal lægges Beslag paa ham, vil det være umuligt for ham paa rette Maade at gennemføre selve Opgaven som Lærer ved Skolen. Selv om en hel Del af Konsulentvirksomheden kunde lægges udenfor Skoletiden, vil det alligevel formindske hans Kræfter i selve Skoletiden til at føre sit Arbejde igennem, naar han er saa optagen udenfor Skoletiden. Jeg ved desuden ikke, om det er givet, at man i Skoleverdenen vil kunne finde et tilstrækkeligt Antal Mænd blandt de virkende Lærere, som have Betingelserne for at kunne indtage en saadan ret overordnet Stilling. Der skal foreslaas tre i hver Skoledirektionskreds, der skal altsaa være tre Lærere, om hvilke man mener at kunne gaa ud fra, at de have disse Betingelser.

Jeg tror ikke, at det er givet, at man altid vil kunne finde det, finde Lærere med det Overblik, som dog er en naturlig Forudsætning for at kunne være Raadgiver i alle Instanser hele Skolevæsenet igennem; og det vilde være mindre heldigt, naar det dog ogsaa kommer an paa at opdrage Lærerne gennem Deltagelse i selve Skolevirksomheden i Egnen, hvis ikke Skolekonsulentens egen Skole kunde holde Maal med de bedste, og det vil den ikke kunne, naar Manden er saa optagen, at hans halve Arbejdskraft skal beslaglægges af anden Virksomhed. Jeg tror derfor, at man af Hensyn til selve Skolens Drift skulde se at finde en anden Løsning paa dette Spørgsmaal end den at tage nogle fast ansatte Lærere og gøre dem til Raadgivere for Myndighederne og den øvrige Lærerverden.

Det, der maa stiles henimod — forekommer det mig — ved Udviklingen af Skolevæsenet gennem Lovgivningen, er Skolens Selvstændighed, det, at Skolen er en Institution for sig, ikke afhængig af nogen anden, frømed Institution. Dette synes ogsaa i alt Fald til en vis Grad at være anerkendt gennem Forhandlingerne. Man har hilst det som et Skridt, Tidens Aand krævede, at Skolens Forhold til det kirkelige er blevet løsere. Og jeg har ikke den Opfattelse som den ærede foregaaende Taler, at det vilde være heldigt, om man havde bevaret Præsten som Medlem af Skolekommissionen. Jeg er ganske vist enig i, hvad en tidligere Taler sagde, at Præster have i Tidens Løb gjort Skolen Tjenester, navnlig naar vi gaa en Hundrede Aar tilbage i Tiden, til den rationalistiske Tid, hvor Præsterne yndede at kalde sig selv Lærere og betragtede det at være Lærere som deres væsentligste Opgave. Da spillede de en virkelig Rolle i Skolen, da grundlagde de Seminarier, da havde de et effektivt Tilsyn med Skolen, og da bejestrerede de for Skolevæsenet i et Omfang, saa Følelser af denne Art ikke senere have været oppe her i Danmark. Men i vore Dage tror jeg ikke, at man kan sige, at der længere er et egentligt kvalificeret Forhold mellem Præsterne og Skolevæsenet. De Erfaringer, jeg har gjort i denne Retning — jeg har ogsaa i en Række af Aar været Medlem af Skolekommissioner o. l. —, gaa ikke i Retning af, at der tabes noget væsentligt ved, at Præsten ikke bliver født Medlem. Jeg hilser det derfor som et Fremskridt, der stiller alle Parter friere og derved ogsaa i alt Fald gør det muligt netop at vælge de kvalificerede ind i Skolekommissionen.

Jeg er ligeledes enig i Ønskerne om at